YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr.
2026-yil, aprel-may.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

BUXGALTERIYA VA EKOLOGIK HISOBOT (ESG HISOBOTLARI)......21
Abdukarimov Qamariddin Isroiljon o‘g‘li, Abdurashidov Faxriddin Fazliddin o‘g‘li, Beknazarov Zafarjon Ergachevich

YASHIL INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH – BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNING ASOSIY YO‘NALISHI......26
Yarboyeva Farida Ulug‘bek qizi, Yoqubova Zilola To‘ra qizi

RAQAMLI SOLIQ NAZORATINING BUXGALTERIYA TIZIMIGA TA’SIRI......30
Abdulaxatov Mirkomil O‘rol o‘g‘li, Rustamov Davron Rustamovich

ИННОВАЦИОННЫЙ МАРКЕТИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА......34
Насиров Дилшод Фархадович, Халманова Шахзода, Кенесбаева Азиза

O‘ZBEKISTON TURIZM TIZIMIDA QO‘SHILGAN QIYMAT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI......39
Normurodov X.E., Abdurazakova Farangis Dilshod qizi

СОВРЕМЕННЫЕ ШКОЛЫ НАУКИ УПРАВЛЕНИЯ И ИХ ОСНОВНЫЕ ИДЕИ......44
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Джамолова Хилола Исматиллаевна

O‘ZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA MOSLASHTIRISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI......50
Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich

MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTALARI VA GLOBAL PUL TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI......57
Jumanova Shaxlo Boxodir qizi, Shovkatov Nodirjon Ne’matjon o‘g‘li

RAQOBAT VA MONOPOLIYA SHAROITIDA BOZOR SAMARADORLIGI HAMDA IQTISODIY RIVOJLANISH OMILLARI......62
Yo‘ldashaliyev Muxammadaziz Xabibulla o‘g‘li, Yoqubova Zilola Tura qizi

ИНВЕСТИЦИИ В ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКИ......68
Насиров Дилшод Фархадович, Тохирова Азиза Олимжоновна, Исокулова Хуснора алохиддиновна

FRANCHAYZING FAOLIYATIDA RAQAMLI MARKETING VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI......74
Xodjayev Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o‘g‘li

AGROINDUSTRIAL BIOMASSANING IKKILAMCHI UTILIZATSIYASI – YOPIQ SIKL IQTISODIY MODELINING INFRATUZILMAVIY TAYANCHI: IQTISODIY-EKOLOGIK MEZONLAR VA MILLIY AMALIYOT......80
Kadirova Maraljon Matyakubovna, Eshbekov Murodjon Uktamovich

ZAMONAVIY TO‘LOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA ULARNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA’SIRI......87
Alimov Umid Xamid o‘g‘li, Rustamov Maqsud Suvonqulovich

RAQOBATLASHMAGAN BOZOR SHAROITIDA NARX BELGILASH TAMOYILLARI......92
G‘aniyev Fayzbek Abduxamid o‘g‘li, Jumanazarov Og‘abek Ahmadjon o‘g‘li, Shukurov Tohirjon Izzatullo o‘g‘li

DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE......104
**Akhrorova Munavvar Farkhod kizi, Abdalimov Orzubek Tuychibek o‘g‘li,
Samiyev Damir Ahmad o‘g‘li, Rakhmonov Umrzoq Otaboy o‘g‘li**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA BANK KREDITLARINING AHAMIYATI 112
Ubaydulloyeva Rayhona Fahriddin qizi, F.U.Umarov

O‘ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASINI QO‘LLASH IMKONIYATLARI 119
Raxmonova Sabina Navro‘z qizi, Nazar Nazarov G‘ulomovich

TARMOQ TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING AHAMIYATI 124
Samadova Solik qizi, Normurodov Husan

TIJORAT BANKLARINING RAQAMLI XIZMATLARIDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING QO‘LLANILISHI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 130
Tillayev Xurshidjon Sulaymon o‘g‘li, Karimov Umrbek Javlonbek o‘g‘li

ISLOM MOLIYASINI O‘ZBEKISTONDA RIVOJLANISHI 137
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.

XALQARO VA MILLIY BUXGALTERIYADA NOMODDIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISH, BAHOLASHNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 141
Axmetova Nasiba Axmetovna, Mavlanov Normo‘min Normamatovich

URBANIZATSIYA SHAROITIDA TRANSPORT MARKETINGINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 147
Iskandarov Qudrat Shuxratovich, Ataniyazova Zarina Niyetbay qizi

IQTISODIY ATAMALARNING O‘ZBEK TILIDA SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI 154
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Salamova Oliya

O‘ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING HAJMI, OMILLARI VA UNI KAMAYTIRISH YO‘LLARI 158
Tohirova Gulnoza Zokirovna, Tillayev Xurshidjon Sulaymon o‘g‘li

RAQAMLI BANK TIZIMLARI VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR (FINTECH)NING AN’ANAVIY BANKLARGA TA’SIRI 164
Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich, Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi

SUN’IY INTELLEKTNING AXBOROT BOZORIGA TA’SIRI: MAHSULOT VA MEHNAT BOZORIDAGI O‘ZGARISHLAR 170
Mo‘ydinjonova Durdonaxon Ilhomjon qizi, Ismanov Ibrohim Nabiyevich

ICHKI AUDIT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO STANDARTLAR VA ILG‘OR XORIJIY TAJRIBA 175
Axmedov Xasan Ruzibayevich, Ruzibayeva Karima Shavkat qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi

SARATON KASALLIGIDA PSIXOLOGIK REABILITATSIYA: “5 OLAM” MODELINI KENGAYTIRISH VA AMALIY QO‘LLASH 182
Salayeva Laylo Shavkatovna, Toshtemirov Doston Tohirjon o‘g‘li

THE CHALLENGES OF MANAGING CROSS-FUNCTIONAL TEAMS IN PHARMACEUTICAL PROJECTS 187
Murodova Feruzakhon Talatovna

GREEN ECONOMY AND GREEN INVESTMENT: SUSTAINABLE AS A MAIN FACTOR OF ECONOMIC GROWTH 194
Tursinov A.J., Jalgasbaeva J.A., Axmetova U.M.

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 199
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich, Dilmurodov Komiljon Ahmad o‘g‘li

O‘ZBEK TILINING TARIXIY TARAQQIYOT BOSQICHLARI 204
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Baxronov Timur Rustamovich

ZAMONAVIY TASHKILOTLARDA STRATEGIK BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 208
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li, Ashurova Jasmina Jo'ra qizi

O'ZBEKISTONDA ATROF-MUHIT IQTISODIYOTI VA BARQAROR RIVOJLANISH MASALALARI 213
Boltayeva Sh.B., Hayitova Charos, Latipova Jasmina

O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 216
Izzatillayeva Munisabonu Ikromjon qizi, Yangiboyev Sirojddin Juramurodivich

O'ZBEKISTON EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING ROLI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 220
Ashurova Nilufar Yuldosh qizi, Xurshidjon Tillayev Sulaymon o'g'li

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH 225
Iskenderov Axmet Maksetbaevich, Irisaliyeva Kamola Otabekovna

MUQIMIY IJODIDA SAYOHAT MOTIVLARI VA ULARNING ADABIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI 228
Erkaboyeva Jasmina Safarali qizi, Muxitdinova Muxlisa Sadriddinovna

HISTORICAL STAGES OF DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE 233
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Komilov Sarvar Firdavs ugli

O'ZBEK TILINING RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR DAVRIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 237
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Faruxov Shoxrux Tolibovich

УЧЁТ ТРУДА И ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРИКЛАДНЫЕ АСПЕКТЫ 242
Махмуджанов Мухаммадали Максуджан угли, Абдурашидова Марина Сагатовна

O'ZBEKISTONNING GLOBAL IQTISODIYOTDAGI ROLI 246
Xudoynazarov Murod Maxmudjanovich, Ramanberdiyev Umidbek Jamoladdin o'g'li

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА: АНАЛИТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НА ПРИМЕРЕ НИУ ВШЭ 249
Бозорова Фарангиз Шерзод кизи, Мусаев Озоджон

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 255
Sharipboyev Husanboy Marks o'g'li, Abduraxmonova Aqida Fayzulla qizi

NAVOIY ERKIN IQTISODIY ZONASINING NAVOIY VILOYATI IQTISODIYOTIDA TUTGAN O'RNI 260
Raxmonov Ilg'or G'aybullayevich, Zuvaydullayeva Shahzoda Sayfiddin qizi

KORXONALARDA KASSADAGI PUL MABLAG'LARI HISOBINING HOZIRGI HOLATI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 265
Isroilov Zuhriddin, Toshimov Azizbek

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI 269
Karimova Latofat Sadullayevna, Jabborov Abdulla Akbar o'g'li

O'ZBEKISTON FUQAROLARINING MEHNAT MIGRATSIYASIDA HUQUQIY HIMOYASINI TA'MINLASH 276
Shamsiddinov Yahyobek Anvar o'g'li, Musayev Ozodjon

IQLIM O'ZGARISHINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI: QISHLOQ XO'JALIGI VA SANOATDAGI XAVF VA YO'QOTISHLAR 282
Sohibov Azizbek Dilshod o'g'li, Karimova Komila Daniyarovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

DIGITAL ECONOMY AND INNOVATIVE DEVELOPMENT STRATEGIES 287
Samadqulov Muhammadjon Islom ugli, Ismoilov Sulaymon Ahmadjon ugli

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ АУДИТОРСКОГО АНАЛИЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ИМ АУДИТОРСКОЙ ОЦЕНКИ 290
Мирзаева Сабина Хушнудовна, Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи

O‘ZBEKISTONDA INFLYATSIYA JARAYONLARI VA ULARNING AHOLINING REAL DAROMADLARIGA TA’SIRI 294
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna, Ashurova Jasmina Jo‘ra qizi

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR VA DAVLAT STANDARTLARI ASOSIDA LIKVIDLIK RISKLARINI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 298
Quvondiqov Rozimurod, Toshimov Azizbek

ECONOMIC EFFICIENCY OF FINANCING INFRASTRUCTURE PROJECTS THROUGH PUBLIC–PRIVATE PARTNERSHIPS 305
Djurayev Olimjon Narkulovich, Ermuminov Elbek Erkin ugli

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ТАБАЧНОЙ ПРОДУКЦИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ДОХОДЫ 312
Акбарова Лайло Упашевна, Атамуратов Атабек Айбекович

THE ROLE OF THE STATE BUDGET IN FINANCING THE EDUCATION SYSTEM 319
Sarsenbaev Bakhitjan Abdulgazievich, Jenisbaeva Khurziya Yerkinbay kizi, Khayirbaeva Balzira Parakhat kizi

DAVLAT BUDJETI PROGNOZINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL IQTISODIYOT VA GENDER TENGLIGI KO‘RSATKICHLARINING AHAMIYATI 324
Ismoilova Mohiraxon Iqbol qizi, Sharapova Mashxura Azadovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR (TMZ) HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 330
Ovlayev Suhrob Temur o‘g‘li, Botirjonova Bonu Baxtiyor qizi

KORXONALARDA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ KASSADAGI PUL MABLAG‘LARI VA PUL EKVIVALENTLARI BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITI 336
Toshimov Azizbek, Temirova Rushana

ОСОБЕННОСТИ УЧЁТА ЭКСПОРТНЫХ ОПЕРАЦИЙ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ХЛОПКОВОЙ ПРЯЖИ НА УСЛОВИЯХ ОТСРОЧКИ ПЛАТЕЖА 340
Туйчиев Шахбозбек Нодирбек угли, Абдурашидова Марина Сагатовна

TURIZM VA REKREATSIYA UCHUN BIOKLIMATIK SHAROITLARNI BAHOLASH 344
Usmanova Zumrad Islamovna, Suvonov Farrux

ONLAYN BOZORLARDA RAQOBAT STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 347
Nortojiyeva Sevinch Raximjonovna, Xashimov Abdukomil Risbekovich

XOMASHYO, MATERIALLAR HISOBI VA AUDITINING MILLIY HAMDA XALQARO JIHATLARI 353
Qo‘ziyeva Maftuna Otabek qizi, Samandarov Ulug‘bek Samandarovich

“SAM INNOPRODUCT” MAS’ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATINING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI 358
G‘afforov Shaxzod Uktam o‘g‘li, Xudaynazarova Dilnoza G‘afurovna

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

"SAM INNOPRODUCT" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATINING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI

G'afforov Shaxzod Uktam o'g'li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
"Buxgalteriya hisobi va menejment" fakulteti
BH-S-521-guruh talabasi
E-mail: gafforovshaxzod@gmail.com

Ilmiy rahbar:
Xudaynazarova Dilnoza G'afurovna
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Buxgalteriya hisobi" kafedrasi katta o'qituvchisi
ORCID: 0009-0001-1083-2762
E-mail: dilnozaxudaynazarova17@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada "Sam Innoproduct" mas'uliyati cheklangan jamiyatining tashkiliy-iqtisodiy faoliyati hamda boshqaruv tizimi tahlil qilingan. Tadqiqot davomida korxonaning savdo faoliyati, boshqaruv tuzilmasi, buxgalteriya hisobi va moliyaviy faoliyatni tashkil etish jarayonlari o'rganildi. Shuningdek, korxonaning iqtisodiy salohiyati, savdo aylanmasi, logistika tizimi va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi yoritilgan.

Kalit so'zlar: buxgalteriya hisobi, moliyaviy faoliyat, iqtisodiy salohiyat, savdo aylanmasi, logistika, raqamli texnologiyalar, elektron savdo, moliyaviy barqarorlik, raqobatbardoshlik.

Abstract: This article analyzes the organizational and economic activities, as well as the management system, of "Sam Innoproduct" Limited Liability Company. During the research, the enterprise's trading activities, management structure, accounting system, and organization of financial activities were examined. In addition, the company's economic potential, trade turnover, logistics system, and level of use of modern information technologies were highlighted.

Key words: accounting, financial activity, economic potential, trade turnover, logistics, digital technologies, e-commerce, financial stability, competitiveness.

Аннотация: В данной статье проанализированы организационно-экономическая деятельность и система управления общества с ограниченной ответственностью «Sam Innoproduct». В ходе исследования были изучены процессы организации торговой деятельности предприятия, его организационная структура управления, бухгалтерский учет и финансовая деятельность. Кроме того, освещены экономический потенциал предприятия, объем товарооборота, логистическая система, а также уровень использования современных информационных технологий.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, финансовая деятельность, экономический потенциал, товарооборот, логистика, цифровые технологии, электронная торговля, финансовая устойчивость, конкурентоспособность.

KIRISH

"Sam Innoproduct" mas'uliyati cheklangan jamiyati O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligiga muvofiq tashkil etilgan xo'jalik yurituvchi subyektlardan biri hisoblanadi. Korxona mustaqil yuridik shaxs maqomiga ega bo'lib, o'z faoliyatini ustav asosida amalga oshiradi. Jamiyatning tashkil etilishi mamlakatda tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish, bozor iqtisodiyoti mexanizmlarini kengaytirish hamda xizmat ko'rsatish va savdo sohasida zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish zarurati bilan bog'liq holda shakllangan.

Korxona o'z faoliyatini yuritish jarayonida mustaqil balans, bank hisob raqamlari, muhr va shtamplarga ega bo'lib, moliyaviy-xo'jalik operatsiyalarini amaldagi tartib-qoidalar asosida olib boradi. Jamiyatning

tashkiliy-huquqiy shakli mas’uliyati cheklangan jamiyat ko‘rinishida belgilangan bo‘lib, bu uning ishtirokchilari majburiyatlari ustav fondidagi ulushlari doirasida cheklanishini anglatadi. [2] Mazkur jihat korxonaning iqtisodiy faoliyatini barqaror tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Korxonaning asosiy maqsadi foyda olish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishish hamda iste’molchilar ehtiyojlarini qondirishdan iboratdir. Shu bilan birga, jamiyat o‘z faoliyati davomida xizmatlar sifati va raqobatbardoshlik darajasini oshirishga alohida e’tibor qaratadi. Korxona faoliyatining ko‘p yo‘nalishli tashkil etilgani uning bozor sharoitlariga moslashuvchanligini ta’minlaydi hamda iqtisodiy tavakkalchiliklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

“Sam Innoproduct” MChJning faoliyati savdo, xizmat ko‘rsatish, transport-logistika, axborot texnologiyalari va boshqa xo‘jalik yo‘nalishlarini qamrab oladi. Korxonaning bunday ko‘p tarmoqli faoliyati daromad manbalarini kengaytirish imkonini yaratadi. Ayniqsa, zamonaviy iqtisodiy sharoitda xizmat ko‘rsatish va savdo faoliyatining uyg‘un holda olib borilishi korxonaning bozordagi mavqeini mustahkamlashga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Karimov A.A., Kurbanbayev J.E. va Jumanazarov S.A. tomonidan yaratilgan “Buxgalteriya hisobi” darsligida xo‘jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobini tashkil etish, moliyaviy operatsiyalarni hujjatlashtirish, ichki nazorat tizimi hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda moliyaviy axborotning ahamiyati keng yoritilgan. [6] Mualliflar korxonalarda buxgalteriya hisobining ishonchli yuritilishi moliyaviy natijalarni haqqoniy shakllantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda muhim omil ekanligini ta’kidlaydilar. Ilmiy adabiyotlarda savdo korxonalarining iqtisodiy salohiyatini baholashda savdo aylanmasi, logistika tizimi, boshqaruv samaradorligi va axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi asosiy mezonlardan biri sifatida qaraladi. Xususan, savdo faoliyatini samarali tashkil etish, bozor konyunkturasini o‘rganish hamda iste’molchilar talabiga moslashish korxona raqobatbardoshligini oshirishning muhim omili sifatida baholanadi. Shu bilan birga, zamonaviy iqtisodiy yondashuvlarda elektron savdo tizimlari va raqamli boshqaruv mexanizmlaridan foydalanish korxonalarning bozordagi mavqeini mustahkamlashga xizmat qilishi qayd etilgan.

Maqolada “Sam Innoproduct” MChJ faoliyatining tashkiliy-iqtisodiy jihatlarini tahlil qilishda O‘zbekiston Respublikasining “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”gi Qonuni, Soliq kodeksi, buxgalteriya hisobi milliy standartlari hamda korxona faoliyatiga oid amaliy ma’lumotlardan foydalanildi. Tadqiqot davomida korxonaning savdo faoliyati, boshqaruv tizimi, moliyaviy faoliyati, logistika jarayonlari va iqtisodiy salohiyati ilmiy-amaliy jihatdan o‘rganildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida iqtisodiy tahlil, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, guruhlash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Korxonaning tashkiliy tuzilmasi, boshqaruv mexanizmlari hamda moliyaviy faoliyati o‘zaro bog‘liq holda tahlil qilindi. Shuningdek, savdo faoliyatining samaradorligini baholashda savdo aylanmasi, xarajatlar tarkibi, logistika tizimi va elektron savdo platformalaridan foydalanish darajasi asosiy ko‘rsatkich sifatida o‘rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jamiyat faoliyatini boshqarish ichki boshqaruv tizimi asosida amalga oshiriladi. Korxonada boshqaruv vakolatlari ishtirokchilar umumiy yig‘ilishi hamda ijro etuvchi organ o‘rtasida taqsimlangan. Ushbu tizim boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va xo‘jalik faoliyatini nazorat qilish imkonini beradi. Korxona rahbari ishlab chiqarish va moliyaviy jarayonlarni muvofiqlashtirish bilan bir qatorda, shartnomaviy munosabatlarni yuritish va korxona manfaatlarini himoya qilish vazifalarini ham bajaradi.

Korxonada buxgalteriya hisobi amaldagi me’yoriy-huquqiy hujjatlar asosida tashkil etilgan. Moliyaviy operatsiyalarni hujjatlashtirish, xarajatlar va daromadlarni hisobga olish hamda moliyaviy hisobotlarni shakllantirish belgilangan tartibda yuritiladi. Bu esa korxonaning moliyaviy natijalarini ishonchli aks ettirish va iqtisodiy tahlilni samarali amalga oshirish imkonini yaratadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonaning iqtisodiy barqarorligi ko‘p jihatdan uning boshqaruv tizimi, moliyaviy resurslardan foydalanish darajasi hamda xizmatlar sifati bilan belgilanadi. “Sam Innoproduct” MChJ faoliyatida ham ushbu omillarga ustuvor ahamiyat berilishi korxonaning istiqboldagi rivojlanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Korxonaning tashkiliy va iqtisodiy faoliyati zamonaviy bozor munosabatlari talablariga mos ravishda shakllantirilgani uning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Korxonada savdo faoliyatini tashkil etishda bozor konyunkturasini o‘rganish va iste’molchilar talabini tahlil qilish muhim o‘rin egallaydi. Talab yuqori bo‘lgan mahsulotlarni realizatsiya qilish korxona daromadlarini oshirish imkonini beradi. Shu sababli korxona tomonidan bozordagi narxlar darajasi, iste’molchilarning xarid qobiliyati

hamda raqobatchilar faoliyati muntazam ravishda tahlil qilib boriladi. Bu esa korxonaga bozordagi o'z mavqeini mustahkamlash imkonini yaratadi.

Savdo faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan tovarlar bilan ishlash tizimining to'g'ri tashkil etilishiga bog'liq hisoblanadi. Korxonada tovarlarni qabul qilish, saqlash va sotish jarayonlari amaldagi me'yoriy hujjatlar asosida yuritiladi. Tovar zaxiralarining me'yor darajasida shakllantirilishi, bir tomondan, mahsulot yetishmovchiligining oldini olsa, ikkinchi tomondan, ortiqcha zaxiralar tufayli yuzaga keladigan xarajatlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Korxonaning savdo faoliyatida transport va logistika tizimi ham muhim ahamiyatga ega. Tovarlarni o'z vaqtida yetkazib berish, transport xarajatlarini optimallashtirish hamda logistika jarayonlarini samarali tashkil etish savdo faoliyatining umumiy natijadorligini oshiradi. Ayniqsa, bozordagi raqobat kuchayib borayotgan sharoitda mijozlarga tezkor xizmat ko'rsatish korxonaning ustunliklaridan biri hisoblanadi. Savdo faoliyatini yuritishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Korxonada elektron hisob-kitob tizimlari, avtomatlashtirilgan savdo dasturlari va raqamli boshqaruv elementlaridan foydalanilishi savdo operatsiyalarining aniqligi va tezkorligini oshiradi. Bu esa tovarlar harakati ustidan nazoratni kuchaytirish hamda moliyaviy natijalarni ishonchli shakllantirish imkonini beradi. Korxona savdo faoliyatida xarajatlar va daromadlar o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga alohida e'tibor qaratadi. Savdo xarajatlarini oqilona boshqarish foyda miqdorini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli korxonada transport xarajatlari, reklama xarajatlari, saqlash xarajatlari va boshqa savdo bilan bog'liq sarflar muntazam nazorat qilib boriladi. Xarajatlarni samarali boshqarish korxona rentabelligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida savdo faoliyatining samaradorligi korxonaning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. "Sam Innoproduct" MChJ tomonidan savdo faoliyatining zamonaviy talablar asosida tashkil etilishi korxonaning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va kelgusidagi rivojlanish istiqbollarini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Korxonaning savdo faoliyatida innovatsion yondashuvlar va samarali boshqaruv mexanizmlaridan foydalanilishi uning bozordagi mavqeini yanada mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

"Sam Innoproduct" mas'uliyati cheklangan jamiyatida boshqaruv tizimi amaldagi qonunchilik hamda korxona ustavi asosida tashkil etilgan bo'lib, u korxona faoliyatini samarali muvofiqlashtirish va nazorat qilishga xizmat qiladi. Korxonaning tashkiliy boshqaruv tuzilmasi boshqaruv vakolatlarini aniq taqsimlash, xo'jalik faoliyatini tartibga solish hamda moliyaviy va iqtisodiy jarayonlarni samarali boshqarishni ta'minlash maqsadida shakllantirilgan.

Korxona boshqaruvining yuqori organi ishtirokchilarning umumiy yig'ilishi hisoblanadi. Mazkur organ jamiyat faoliyatiga oid eng muhim qarorlarni qabul qilish vakolatiga ega. Jumladan, ustavga o'zgartirish kiritish, ustav fondi miqdorini o'zgartirish, moliyaviy natijalarni tasdiqlash, foydani taqsimlash hamda ijro etuvchi organ faoliyatini nazorat qilish umumiy yig'ilishning asosiy vakolatlari sirasiga kiradi.

Korxona boshqaruv tizimida funksional bo'linmalar faoliyati ham muhim o'rin egallaydi. Bunday bo'linmalar tarkibiga buxgalteriya, savdo bo'limi, logistika va xizmat ko'rsatish bo'limlari kiradi. Har bir bo'linma o'z faoliyat yo'nalishi doirasida alohida vazifalarni bajaradi va korxona umumiy faoliyatining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Masalan, buxgalteriya bo'limi moliyaviy operatsiyalarni hisobga olish va hisobotlarni shakllantirish bilan shug'ullansa, savdo bo'limi mahsulot realizatsiyasi hamda mijozlar bilan ishlash jarayonlarini tashkil etadi.

Tashkiliy boshqaruv tuzilmasida vakolat va majburiyatlarning aniq taqsimlanganligi boshqaruv samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bu esa qarorlar qabul qilish jarayonini tezlashtirish, mas'uliyatni kuchaytirish va nazorat tizimini takomillashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarning tezkor boshqaruv qarorlarini qabul qilishi muhim omillardan biri hisoblanadi.

"Sam Innoproduct" mas'uliyati cheklangan jamiyatida buxgalteriya hisobi va moliyaviy faoliyatni tashkil etish korxona faoliyatining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Buxgalteriya hisobi korxonada amalga oshirilayotgan barcha xo'jalik operatsiyalarini uzluksiz, ishonchli va hujjatlashtirilgan holda aks ettirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, moliyaviy faoliyatni to'g'ri tashkil etish korxonaning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish hamda boshqaruv qarorlarini asosli qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Korxonada buxgalteriya hisobi O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni, buxgalteriya hisobi milliy standartlari hamda boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlar asosida yuritiladi. [1], [4] Hisob tizimining tashkil etilishi xo'jalik operatsiyalarini o'z vaqtida qayd etish, moliyaviy natijalarni to'g'ri aniqlash va ishonchli moliyaviy hisobotlarni shakllantirishga yo'naltirilgan. Bu esa korxona faoliyatining moliyaviy holatini muntazam nazorat qilib borish imkonini beradi.

Korxonada barcha moliyaviy operatsiyalar dastlab birlamchi hujjatlar asosida rasmiylashtiriladi. [1], [4] Ushbu hujjatlarga hisob-fakturalar, kirim va chiqim orderlari, bank to'lov hujjatlari, shartnomalar hamda boshqa tasdiqlovchi hujjatlar kiradi. Birlamchi hujjatlar xo'jalik operatsiyalarining qonuniyligini tasdiqlovchi asosiy

manba hisoblanadi. Mazkur hujjatlar asosida moliyaviy ma’lumotlar buxgalteriya registrlarida aks ettiriladi va umumlashtiriladi.

Korxonada buxgalteriya hisobining sintetik va analitik shakllaridan foydalaniladi. Sintetik hisob umumlashtirilgan moliyaviy ko‘rsatkichlarni shakllantirishga xizmat qilsa, analitik hisob alohida xo‘jalik operatsiyalarini batafsil o‘rganish imkonini beradi. Ushbu ikki yo‘nalishning o‘zaro uyg‘unligi moliyaviy ma’lumotlarning aniqligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Korxonaning moliyaviy faoliyati daromad va xarajatlarni boshqarish, pul oqimlarini nazorat qilish hamda moliyaviy resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan. Korxonada moliyaviy mablag‘larning maqsadli sarflanishi ustidan muntazam nazorat olib boriladi. Bu esa ortiqcha xarajatlarning oldini olish va korxona rentabelligini oshirish imkonini beradi.

Savdo faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxonalarda xarajatlarni to‘g‘ri hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Shu sababli korxonada savdo xarajatlari, transport xarajatlari, reklama xarajatlari va boshqa operatsion xarajatlar alohida hisobga olinadi. Xarajatlarning to‘g‘ri guruhlanishi moliyaviy natijalarni aniq shakllantirish hamda iqtisodiy tahlilni samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Korxonada moliyaviy hisobotlarni shakllantirish jarayoni ham amaldagi talablar asosida tashkil etilgan. Moliyaviy hisobotlar korxonaning moliyaviy holati, aktiv va majburiyatlari, daromad va xarajatlari hamda sof moliyaviy natijalari haqida umumlashtirilgan ma’lumotlarni aks ettiradi. [8] Ushbu hisobotlar korxona rahbariyati, ta’sischilar hamda boshqa manfaatdor tomonlar uchun muhim axborot manbai hisoblanadi.

Moliyaviy faoliyatni samarali tashkil etishda ichki nazorat tizimi alohida ahamiyatga ega. Ichki nazorat moliyaviy operatsiyalarning qonuniyligini tekshirish, moliyaviy intizomni mustahkamlash va resurslardan oqilona foydalanishni ta’minlashga xizmat qiladi. Bu esa korxona faoliyatida moliyaviy xavflarni kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash imkonini beradi. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda korxonada buxgalteriya hisobi va moliyaviy faoliyatni avtomatlashtirish jarayonlari ham muhim o‘rin tutadi. Axborot texnologiyalaridan foydalanish hisob-kitob ishlarini tezlashtirish, ma’lumotlarning aniqligini oshirish hamda moliyaviy hisobotlarni tezkor shakllantirish imkonini beradi. Natijada boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayoni samaraliroq tashkil etiladi.

“Sam Innoproduct” mas’uliyati cheklangan jamiyatining iqtisodiy salohiyati korxonaning mavjud resurslari, faoliyat yo‘nalishlari hamda bozordagi faoliyati samaradorligi bilan belgilanadi. Korxona asosan savdo faoliyatiga ixtisoslashgan bo‘lib, bir martalik idishlar, qog‘oz mahsulotlari va salfetkalar savdosi bilan shug‘ullanadi. Mazkur mahsulotlarga bo‘lgan talabning doimiy xarakterga egaligi korxona faoliyatining barqaror rivojlanishiga zamin yaratadi. Ayniqsa, umumiy ovqatlanish shoxobchalari, savdo nuqtalari va xizmat ko‘rsatish obyektlarida bir martalik mahsulotlarga bo‘lgan ehtiyojning ortib borishi ushbu faoliyat turining iqtisodiy jihatdan istiqbolli ekanligini ko‘rsatadi.

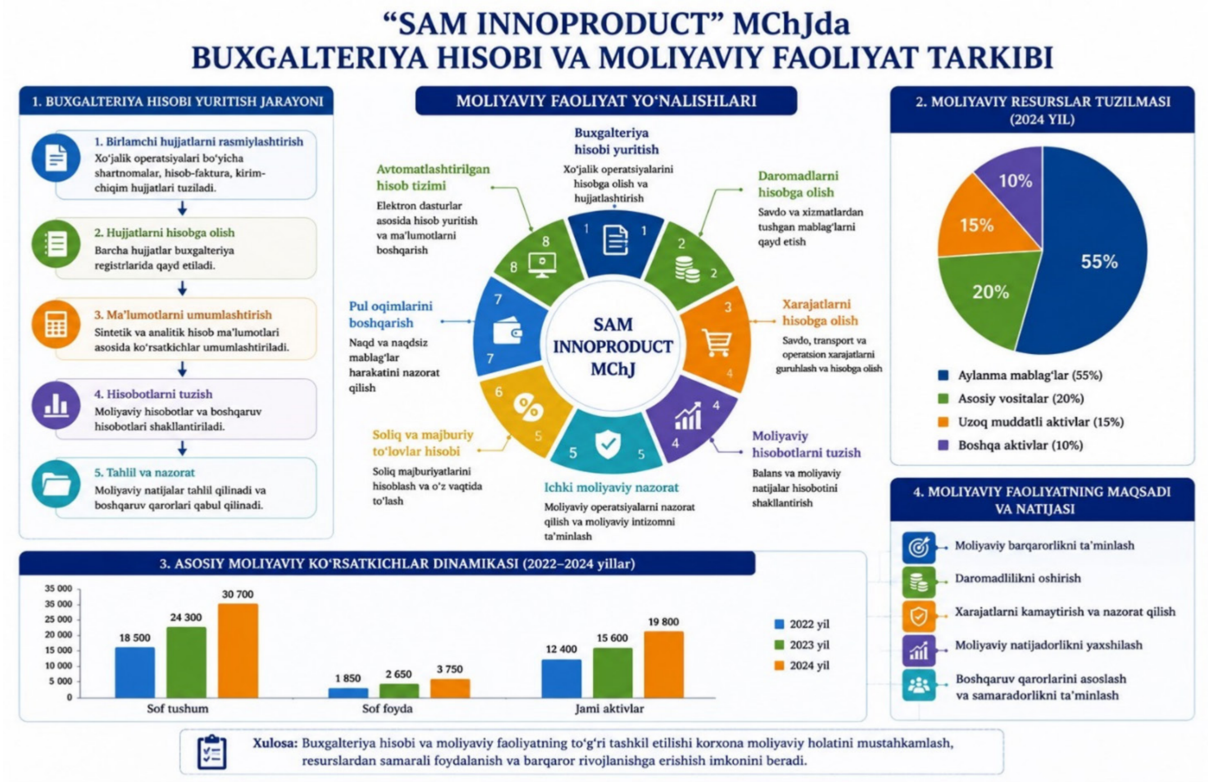

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonaning iqtisodiy salohiyati uning moliyaviy imkoniyatlari, bozordagi raqobatbardoshligi, ishlab chiqarish yoki savdo hajmi hamda boshqaruv tizimining samaradorligi bilan belgilanadi. “Sam Innoproduct” mas’uliyati cheklangan jamiyati faoliyati tahlili shuni ko‘rsatadiki, korxona savdo sohasida barqaror rivojlanayotgan xo‘jalik yurituvchi subyektlardan biri hisoblanadi. Korxonaning asosiy faoliyati Elma brendi ostidagi quruq va nam salfetkalar savdosi bilan bog‘liq bo‘lib, ushbu mahsulotlarga bo‘lgan talabning yuqoriligi korxona iqtisodiy salohiyatining shakllanishida muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Korxona faoliyati asosan Samarqand shahri hududida tashkil etilgan bo‘lib, korxonaning bitta filiali va bitta ombori mavjud. Ombor tizimining mavjudligi mahsulotlarni saqlash, zaxiralarni shakllantirish va mijozlarga o‘z vaqtida yetkazib berish imkonini beradi. Savdo faoliyatining hududiy jihatdan markazlashgan holda tashkil etilishi logistika jarayonlarini soddalashtirish va transport xarajatlarini nazorat qilishga yordam bermoqda.

Korxonaning iqtisodiy salohiyatini belgilovchi asosiy ko‘rsatkichlardan biri savdo aylanmasi hisoblanadi. Korxonaning oylik aylanmasi 1 166 027 162,79 so‘mni tashkil etishi uning bozordagi faoliyati barqaror rivojlanayotganligini ko‘rsatadi. Savdo hajmining yuqoriligi korxonada mahsulotlarga bo‘lgan talabning shakllanganligini hamda mijozlar bilan doimiy hamkorlik tizimi mavjudligini anglatadi.

Korxonada 1-chizmada ko‘rsatilganidek, 7 nafar xodim faoliyat yuritishi boshqaruv tizimining ixcham va operativ shaklda tashkil etilganligini ko‘rsatadi. Xodimlar sonining nisbatan kamligi boshqaruv xarajatlarini optimallashtirish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, vazifalarning tezkor taqsimlanishi va ichki nazoratning samarali tashkil etilishi savdo faoliyatining uzluksiz amalga oshirilishiga xizmat qilmoqda.

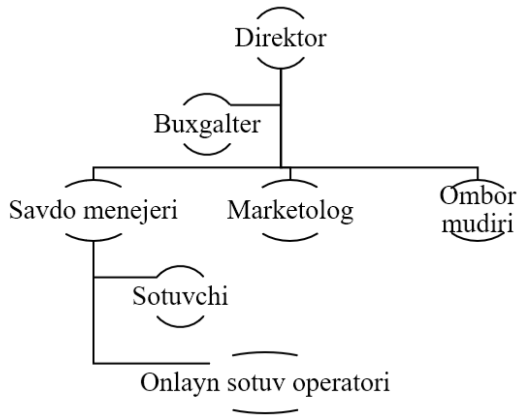

1-rasm. “Sam Innoproduct” korxonasida doimiy xodimlar tarkibi

Korxonaning iqtisodiy salohiyatini oshirishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish muhim o‘rin egallaydi. “Sam Innoproduct” MChJda buxgalteriya hisobi, elektron hujjat aylanishi va soliq hisobotlarini yuritishda 1C, Didox, MySoliq, My3Soliq, MyMehnat hamda ED2Custom dasturlaridan foydalaniladi. [3]. Ushbu dasturlar korxonada moliyaviy operatsiyalarni avtomatlashtirish, elektron hujjatlar bilan ishlash, soliq va bojxona hisobotlarini tezkor yuritish imkonini beradi. Ayniqsa, 1C dasturidan foydalanish xarajatlar va daromadlarni aniq hisobga olish, tovarlar harakati ustidan nazoratni kuchaytirish hamda moliyaviy natijalarni tezkor shakllantirish imkonini bermoqda.

Korxonaning savdo faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanilishi uning bozordagi raqobatbardoshligini oshirmoqda. Hozirgi vaqtda korxona Uzum elektron platformasi orqali onlayn savdo faoliyatini amalga oshirmoqda. Elektron savdo tizimining joriy etilishi mahsulotlarni kengroq iste’molchilar qatlamiga yetkazish imkonini beradi. Shu bilan birga, onlayn savdo tizimi savdo hajmini oshirish va yangi mijozlarni jalb qilishda muhim vosita hisoblanadi.

Korxonaning rivojlanish istiqbollari mavjud iqtisodiy salohiyatdan samarali foydalanish bilan chambarchas bog‘liqdir. Korxona oldiga qo‘yilgan asosiy maqsadlardan biri savdo aylanmasini ikki barobarga oshirishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun mahsulot assortimentini kengaytirish, onlayn savdo faoliyatini rivojlantirish va yangi hamkorlar bilan ishlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, mehmonxona va umumiy ovqatlanish sohasidagi mijozlar sonining ortib borishi korxona savdo hajmining kelgusida yanada kengayishiga xizmat qilishi mumkin.

Korxonaning istiqboldagi rivojlanishida logistika tizimini takomillashtirish ham muhim o‘rin tutadi. Hozirgi vaqtda logistika xizmatlarining tashqi tashkilotlar orqali amalga oshirilishi xarajatlarni ma’lum darajada optimallashtirish imkonini bermoqda. Kelgusida logistika jarayonlarini yanada samarali tashkil etish mahsulot yetkazib berish tezligini oshirish va xarajatlarni kamaytirishga xizmat qilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

“Sam Innoproduct” mas’uliyati cheklangan jamiyatining tashkiliy-iqtisodiy faoliyati zamonaviy bozor iqtisodiyoti talablariga mos ravishda shakllantirilgan bo‘lib, korxonaning savdo faoliyati, boshqaruv tizimi va moliyaviy faoliyati o‘zaro uzviy bog‘liq holda tashkil etilgan. Korxona faoliyatining ko‘p yo‘nalishli tashkil etilgani, savdo jarayonlarining tizimli yo‘lga qo‘yilgani hamda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanilishi uning iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, korxonada buxgalteriya hisobi va moliyaviy faoliyatning amaldagi me’yoriy-huquqiy hujjatlar asosida yuritilishi moliyaviy natijalarning ishonchliligini ta’minlash imkonini bermoqda. Savdo faoliyatining samarali tashkil etilishi, logistika tizimining yo‘lga qo‘yilgani hamda elektron savdo platformalaridan foydalanilishi korxonaning bozordagi raqobatbardoshligini oshirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, Uzum platformasi orqali onlayn savdo faoliyatining amalga oshirilishi mahsulot realizatsiyasi hajmini kengaytirish va yangi mijozlarni jalb qilish imkonini yaratmoqda.

Korxonaning iqtisodiy salohiyati mavjud moddiy, moliyaviy va texnologik resurslardan samarali foydalanish asosida shakllangan. Savdo aylanmasining barqaror o‘sib borayotgani, mehmonxona va xizmat ko‘rsatish obyektlari bilan hamkorlik aloqalarining mavjudligi hamda boshqaruv tizimining ixcham tashkil etilgani korxonaning istiqboldagi rivojlanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan hisob tizimlaridan foydalanish boshqaruv qarorlarini tezkor va samarali qabul qilish imkonini bermoqda.

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish mumkin:

- korxonada onlayn savdo faoliyatini yanada rivojlantirish va elektron platformalar sonini ko‘paytirish;
- logistika tizimini takomillashtirish orqali mahsulot yetkazib berish tezligini oshirish va transport xarajatlarini kamaytirish;
- marketing faoliyatini kuchaytirish hamda ijtimoiy tarmoqlarda reklama samaradorligini oshirish;
- mahsulot assortimentini kengaytirish orqali iste’molchilar talabini yanada to‘liq qondirish;
- zamonaviy axborot texnologiyalari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlaridan foydalanish ko‘lamini kengaytirish.

Mazkur takliflarni amaliyotga joriy etish korxonaning iqtisodiy samaradorligini oshirish, savdo hajmini kengaytirish hamda bozordagi raqobatbardoshligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, zamonaviy boshqaruv usullarini qo‘llash va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish korxonaning uzoq muddatli barqaror rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘RQ-404-son, 2016-yil 13-aprel. https://lex.uz/ru/docs/-2931253
2. O‘zbekiston Respublikasining “Mas’uliyati cheklangan jamiyatlar to‘g‘risida”gi Qonuni, 310-II-son, 2001-yil 6-dekabr. https://lex.uz/docs/-22525
3. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi, 2019-yil 30-dekabr. https://lex.uz/docs/-4674902
4. O‘zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobining milliy standarti 21-son BHMS “Xo‘jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasi va uni qo‘llash bo‘yicha yo‘riqnoma”, ro‘yxat raqami 3593, 2024-yil 27-dekabr. https://lex.uz/docs/-7282737
5. Karimov A.A., Kurbanbayev J.E., Jumanazarov S.A. Buxgalteriya hisobi. Toshkent: “Iqtisod-moliya”, 2019.
6. Dusmuratov R.D., Boltayev A.S. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. Toshkent: “Iqtisod-moliya”, 2020.
7. Wan Madznah Wan Ibrahim, Mohd Rizal Palil. Fundamentals of Business Accounting. 2nd ed. Shah Alam: Oxford University Press, 2014.
8. “Sam Innoproduct” MChJning ichki moliyaviy va tashkiliy ma’lumotlari.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

3-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to‘plami

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz